

„Voorbeschouwing op Prinsjesdag” in Duinzichtkerk Den Haag

Bij alle polarisatie: „Blijf elkaar in de ogen kijken”

● Huig de Koning

„Als je elkaar in de ogen kijkt, is het ontzettend moeilijk om harde dingen over elkaar te zeggen”, aldus dr. Dick Schinkelshoek. „Die gesprekken, dat gebeurt vreselijk weinig in onze maatschappij.”

Schinkelshoek zei dit dinsdagavond tijdens een „voorbescouwing op Prinsjesdag” in Den Haag, met als thema „Meebuigen of ombuigen” – de titel van zijn proefschrift. De bijeenkomst was georganiseerd door de protestantse Duinzichtkerk in samenwerking met het Nederlands Dagblad. Zo’n 175 belangstellenden kwamen op de avond af, die ging over hoe je vanuit het brede midden kunt omgaan met „verlokkingen van links” en „dreigingen van rechts”.

Daniël Gillissen en Dick Schinkelshoek, beiden werkzaam als journalist en podcastmaker bij het ND, trapt de bijeenkomst af door met elkaar in gesprek te gaan over wanneer de kerk moet spreken en

wanneer niet. Schinkelshoek schreef over dit thema een proefschrift met als onderwerp de Duitse theoloog Alfred Dedo Müller (1890-1972), die zich in het midden van de protestantse kerken in Duitsland wilde begeven. „Tachtig tot negentig procent van de Duitse kerkleden waren mensen die geen nazi waren en Hitler een schreeuwlelijk vonden, maar die ook zeiden dat Hitler wel goede kanten had.”

Terughoudendheid

Wat betreft de vraag of de protestantse kerken zich nu over een actuele situatie zoals de oorlog in Gaza moeten uitspreken, gaf Schinkelshoek aan dat het belangrijk is om de verbinding te zoeken. Je hebt binnen de kerk mensen die enorm verschillend denken over dit thema. „Voer

intern het gesprek met elkaar.”

Deze verbinding is echter niet tot het uiterste te handhaven, zo blijkt wel bij de theoloog Müller. Schinkelshoek spreekt hier met de Duitse theoloog Dietrich Bonhoeffer over een naïviteit van de verstandigen. „Dat je er als vanzelf van uitgaat dat andere mensen ook redelijk zijn en gevoelig voor argumenten. Heel veel mensen zijn dit gewoon niet.”

Rond de Kristallnacht in 1938 had Müller door dat hij te maken had met machten die hem te boven gingen. „Hij besloot zich stil te houden en kwam niet in verzet. Het midden zoeken en een compromis sluiten heeft dus ergens een grens. Müller heeft te laat die grens gezien.”

Terughoudendheid van kerken is geboden bij het spreken over maatschappelijke thema's, aldus Schinkelshoek. „Dat betekent niet dat kerken helemaal niet moeten spreken, maar in het verleden heeft de kerk zich te vaak uitgesproken over thema's waar ze geen verstand van had. Rust als kerken mensen toe om vanuit hun expertise iets te zeggen over maatschappelijke thema's.”

Volgens de ND-podcastmaker is het belangrijk om bepaalde waarden te hebben als je wilt handelen vanuit het midden. „Zoals de onopgevoerdheid van de democratie en de beschermwaardigheid van het leven. Die waarden kunnen overgebracht

worden op mensen die iets willen doen met het Evangelie in hun werk.”

Gillissen vroeg aan Schinkelshoek hoe om te gaan met bijvoorbeeld PVV-stemmers in de kerkelijke gemeente. Schinkelshoek: „Ga met elkaar het gesprek aan. De kerk heeft niet meer de positie van het opgeheven vingertje.”

Verbinden

Er vond een forumdiscussie plaats tussen dr. C.M.A. (Kees) van Ekris, de

nieuwe scriba van de Protestantse Kerk in Nederland, historicus René van Stipriaan en oud-minister Piet Hein Donner.

Donner kreeg een vraag over verbinding in de politiek. Donner: „Verbinden is een middel, je zit in de politiek om iets te bereiken. In de politiek probeer je vanuit de verscheidenheid van meningen tot een gemeenschappelijke lijn te komen. Binnen de politiek is verbinden een van de kernelementen.”

Dr. Van Stipriaan, schrijver van het pamflet „Afscheid van het oude Nederland”, waarin hij zijn zorgen uit over de democratie in Nederland, stelde dat je altijd op zoek moet gaan naar het verbindende element waarop politiek wordt bedreven. „Dat zit volgens mij in elementaire waarden zoals de democratie en de rechtsstaat. Grenzen ontstaan wanneer deze waarden niet meer van toepassing worden verklaard.”

We kijken naar een afbrokkelend vertrouwen in een politieke cultuur, aldus Van Stipriaan. „Die heeft heel ernstige vormen aangenomen. Partijen die voorheen dragers leken te zijn van een gezonde politieke cultuur, blijken die dragers niet meer te zijn.”

Wat is dan de oplossing? Beginnen bij de feiten en de analyse van die feiten, zo stelde Van Stipriaan. „Open het gesprek over de feiten en laat die meningen achterwege.”

Israël en Gaza

Moet de kerk zich ook in dit politieke gesprek mengen? Dr. Van Ekris sneed het onderwerp Israël en Gaza aan. „Dat je je laat verworden door beide kanten, dan ben je niet een laf midden, dan ben je een verworden midden dat verdriet heeft over beide kanten. Dat we pijn in verbondenheid hebben.”

Polarisatie staat consensus in de weg, aldus Van Stipriaan. Bij het laatste kabinet zijn de standpunten onderling verdeeld in het regeerakkoord en daaraan zijn ministersposten gehecht. „Daardoor ontstond verbrokken beleid en bleef de polarisatie intact. Dit was slecht voor de waardering van de politiek.”

De verharding en vervreemding zullen toenemen, beaamde ook dr. Van Ekris. „Aan de kerk is het om vrede te stichten, om woorden als barmhartigheid en vrede terug te winnen. De verharding moeten wij bevechten op de manier van de vrede, op de weg van Christus.”

De kerk moet geen partij kiezen, maar kan wel een situatie veroorzaken, zo gaf Donner aan. De kerk neemt een standpunt in, de politiek moet er vertaling aan geven. „Als iedere milieubeweging iets mag zeggen, zie ik niet in waarom de kerk niet iets mag zeggen.”

In de Haagse Duinzichtkerk had dinsdagavond een „voorbescouwing op Prinsjesdag” plaats. V.l.n.r.: Daniël Gillissen, dr. Dick Schinkelshoek, mr. Piet Hein Donner, dr. René van Stipriaan en dr. Kees van Ekris. beeld Dennis Wisse

